

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/web/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/web/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA CÎNȚA przeciwko RUMUNII

(Skarga nr 3891/19)

WYROK

Art. 8 • Poszanowanie prawa do życia rodzinnego • Ograniczenie prawa skarżącego do kontaktów [z dzieckiem] ze względu na chorobę psychiczną bez oceny jej wpływu na zdolność do sprawowania opieki nad dzieckiem i na bezpieczeństwo dziecka • Brak ustalenia najlepszego interesu dziecka i aktualnego stanu zdrowia skarżącego

Art. 14 • Dyskryminacja • Brak przedstawienia przez pozwane Państwo przekonujących argumentów przemawiających za obaleniem domniemania dyskryminacji

STRASBURG

dnia 18 lutego 2020 r.

OSTATECZNY
18/06/2020

Wyrok ten stał się ostateczny na podstawie art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Cînta przeciwko Rumunii,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Jon Fridrik Kjølbro — *przewodniczący*,
Faris Vehabović,
Iulia Antoanella Motoc,
Carlo Ranzoni,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Péter Paczolay — *sędziowie*,

i Marialena Tsirli — *kanclerz Sekcji*;

mając na uwadze:

skargę wniesioną przed Trybunał przeciwko Rumunii na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencji”) przez obywatela rumuńskiego, p. Marcela Dana Cîntę („skarżący”) w dniu 9 stycznia 2019 r.;
decyzję o zakomunikowaniu skargi rządowi rumuńskiemu („Rząd”),
uwagi stron,
po obradach na posiedzeniu niejawnym w dniach 17 grudnia 2019 r. i 28 stycznia 2020 r.

— wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w ostatniej wskazanej dacie:

WPROWADZENIE

Skarga dotyczy nałożenia przez sądy ograniczeń na prawo skarżącego do kontaktu z czteroletnią córką w trakcie postępowania rozwodowego i postępowania związanego z ustaleniem opieki nad dzieckiem. Skarżący wywodzi, że w ustanowieniu tych ograniczeń istotną rolę odegrała jego choroba psychiczna, mimo braku dowodów w postępowaniu sądowym na to, aby miała ona zagrażać dobru córki.

FAKTY

1. Skarżący urodził się w 1965 r. i mieszka w Baia Mare. Przed Trybunałem reprezentowany był przez p. I.-R. Muscan, prawniczkę praktykującą w Baia Mare.

2. Rząd reprezentowany był przez pełnomocnika, ostatnio w osobie pani S.-M. Teodoroiu z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Przedstawiony przez strony stan faktyczny sprawy streścić można jak poniżej.

4. W roku 2007 skarżący poślubił panią X. Poznali się wcześniej w tym samym roku, gdy oboje byli pacjentami szpitala psychiatrycznego w Cavniku. W roku 2014 urodziła im się córka — Y. Zamieszkiwali wspólnie

do dnia 14 czerwca 2018 r., kiedy to X wyprowadziła się z domu rodzinnego, zabierając Y ze sobą. Dnia 26 czerwca 2018 r. X złożyła pozew rozwodowy.

5. W chwili rozstania stron skarżący nie pracował, ale pobierał zasiłek dla niepełnosprawnych. X pracowała jako nauczycielka w szkole, sprawując również funkcję zastępcy dyrektora. Wówczas nie pozostawała już zarejestrowana jako osoba cierpiąca na chorobę psychiczną.

6. Od czasu rozstania X sprzeciwiała się jakimkolwiek kontaktom skarżącego z dzieckiem, czy to bezpośrednim, czy telefonicznym. Jedynie raz miał on okazję zobaczyć się z córką — na pół godziny w dniu 5 lipca 2018 r.

7. Dnia 30 lipca 2018 r. skarżący wniósł do sądu rejonowego w Baia Mare wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego (*ordonanță președențială*). Wniósł, aby na czas sprawy rozwodowej dziecko na powrót zamieszkało z nim w domu rodzinnym, gdzie mieszkało od urodzenia. Z ostrożności procesowej wniósł o ustalenie harmonogramu kontaktów z dzieckiem, tak aby mógł spędzać czas z dzieckiem w domu w każdy wtorek i czwartek od 18.00 do 20.00, a co drugi tydzień — od 18.00 w piątek do 18.00 w niedzielę.

8. Dnia 8 sierpnia 2018 r. X wyraziła zgodę na umożliwienie skarżącemu kontaktu z córką, jednak jedynie we wtorki i czwartki, w miejscach publicznych i w swojej obecności. Wniosła nadto, aby sąd ustalił miejsce zamieszkania dziecka na czas postępowania sądowego przy matce i zobowiązał skarżącego do uczestniczenia w zaspokajaniu potrzeb finansowych dziecka. Wyjaśniła, że dom rodzinny opuściła wraz z dzieckiem, ponieważ skarżący, cierpiący na schizofrenię paranoidalną, stosował wobec niej przemoc fizyczną i psychiczną, niekiedy nawet w obecności dziecka. Stwierdziła również, że skarżący źle traktował córkę, kilkakrotnie powtarzając jej, iż nie potrzebuje jej miłości. Stwierdziła też, że ze względu na swoją chorobę skarżący nigdy nie był zostawiany sam z dzieckiem. Zawsze obecna była albo ona, albo jej matka.

9. Sąd Rejonowy zapoznał się z dokumentacją psychiatryczną rodziców (ostatni pobyt zamknięty skarżącego, na wniosek żony, miał miejsce w dniach od 6 do 25 kwietnia 2017 r. na oddziale psychiatrycznym w szpitalu miejskim w Sighetul Marmatiei).

10. Sąd dopuścił również dowód z zeznań babć dziecka oraz ciotki X ze strony matki. Ciotka zeznała że, znając skarżącego, od kiedy poślubił on jej siostrzenicę, odnosiła wrażenie, iż zawsze usiłuje on kontrolować swoją żonę i mieć ostatnie słowo w każdej dyskusji. Matka X zeznała, że zajmowała się Y w domu skarżącego, od kiedy X wróciła do pracy z końcem urlopu macierzyńskiego. Po ukończeniu przez Y dwóch lat, skarżący zabronił jej kontaktu z dzieckiem, twierdząc, że je niewłaściwie traktowała. Wyjaśniła nadto, że w jej ocenie przebywając u ojca, nawet przez kilka dni, dziecko nie byłoby bezpieczne ze względu na jego chorobę. Matka skarżącego zeznała, że ten zajmował się Y od czasu jej narodzin, a relacje ojca z dzieckiem zawsze były znakomite. Nie była ona świadkiem żadnego agresywnego zachowania w rodzinie ani o nim nie słyszała.

11. Dodatkowo sąd otrzymał sprawozdanie Dyrekcji Generalnej ds. Opieki Społecznej i Ochrony Dziecka w Baia Mare („organ ds. opieki”) dotyczące warunków materialnych, jakie każde z rodziców mogło zapewnić dziecku. Organ ds. opieki przeprowadził wywiady z rodzicami i zbadał ich środowiska domowe. Doszedł do następujących konkluzji:

„W wyniku dokonanej oceny stwierdza się, że rodzice rozeszli się, zaś napięcia między nimi czynią jakąkolwiek cywilizowaną komunikację mającą na celu prawidłowe ustosunkowanie się do sytuacji dziecka niemożliwą.

Dziecko jest zdrowe i zadbane a matka i babka macierzysta zapewniają mu dobrą opiekę. Dziecko ma cztery lata i przywiązało się do osób dorosłych w jego życiu (rodziców, dziadków).

[Skarżący] uważa, że może zapewnić dziecku lepsze warunki mieszkaniowe oraz dużo miłości i uczucia, z których to powodów wnosi o ustalenie miejsca zamieszkania dziecka przy nim.

Zdaniem [X] ojciec nie zapewnia dziecku bezpieczeństwa psychiczno-emocjonalnego, ponieważ nie przyznaje się do swojej choroby i nie przyjmuje przepisanych leków.

Rodzicom zwrócono uwagę, aby przedłożyli dobro dziecka nad własną złość i dumę, jak również na ważność zapewnienia dziecku komfortu psychiczno-emocjonalnego w celu umożliwienia harmonijnego rozwoju osobowości córki.

W świetle powyższych ustaleń wnosi się, aby sąd w swoim rozstrzygnięciu miał na uwadze najlepszy interes dziecka”.

12. Dnia 4 września 2018 r. sąd na posiedzeniu niejawnym (sędzia i protokolant) wysłuchał Y. Zgodnie z protokołem z tej czynności Y powiedziała sędziemu, że ona i matka wyprowadziły się do babci, ponieważ skarżący krzyczał na matkę, a czasem na nią. U babci jej się podobało, ponieważ nikt na nią nie krzyczał, a wszyscy zachowywali się uprzejmie.

13. Sąd Rejonowy wydał wyrok dnia 4 września 2018 r. Ustalił on kontakty między skarżącym a Y na godziny 18.00 do 20.00 we wtorki i czwartki, jedynie w miejscach publicznych, w obecności matki. Ustalił również miejsce zamieszkania dziecka przy matce do czasu zakończenia postępowania rozwodowego, a skarżącego zobowiązał do świadczenia alimentacyjnego na rzecz córki. Istotne fragmenty orzeczenia brzmiały:

(...) materiał dowodowy w aktach, tj. pisane źródła dowodowe, zeznania świadków i sprawozdanie organu ds. opieki, nie wskazują na jakiegokolwiek uzasadnione przesłanki do zakazania kontaktu między skarżącym a dzieckiem.

Jednakże (...) [w świetle] dowodów medycznych zawartych w aktach, ujawniających chroniczną chorobę psychiczną skarżącego, jak również zeznania świadków i oświadczenie dziecka (...) w celu ochrony najlepszych interesów dziecka kontakt powinien zostać poddany ograniczeniom i odbywać się w miejscach publicznych w obecności matki.

14. Skarżący odwołał się do Sądu Okręgowego Marmarosz, zarzucając Sądowi Rejonowemu powołanie się wyłącznie na jego chorobę, w sposób

subiektywny i fragmentaryczny. Nigdy nie zachowywał się wobec córki w sposób nacechowany przemocą, jak również nie w aktach sprawy nie świadczyło o tym, jakoby stanowił dla niej zagrożenie. Zaprzeczył również stosowaniu kiedykolwiek przemocy wobec żony, wyjaśniając, że to ona wielokrotnie groziła mu, iż posłuży się jego chorobą, aby spowodować umieszczenie go w szpitalu psychiatrycznym i odebranie mu Y. Ponowił wniosek o zarządzenie powrotu dziecka wraz z nim do wspólnego domu rodzinnego.

15. Dnia 18 września 2018 r. szpital psychiatryczny w Baia Mare poinformował sąd, że w poprzedzających dwóch latach skarżący przyjmował leki i nie miał żadnych epizodów dekompensacji psychicznej spowodowanych chorobą.

16. Ostatecznym orzeczeniem z dnia 15 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy oddalił środek odwoławczy. Istotne fragmenty orzeczenia brzmiały:

„ zgodnie ze stanowiskiem sądu pierwszej instancji, Sąd Okręgowy uznaje, że dowody medyczne w aktach, wraz z pozostałym materiałem dowodowym — zeznaniami świadków, korespondencją i stosunkiem ojca do matki — uzasadniają tymczasowe ustalenie miejsca zamieszkania dziecka przy matce, zobowiązanie ojca do świadczenia alimentacyjnego i ustalenie ograniczonych ram kontaktu z dzieckiem w obecności matki.

[...]

Sprawozdania organu ds. opieki wskazują, że aktualny stan relacji między rodzicami czyni jakąkolwiek cywilizowaną komunikację niemożliwą (postępowanie w sprawie złożonego przez [X] w 2018 r. zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa groźby karalnej jest obecnie w toku); [...] dziecko jest emocjonalnie przywiązane do obojga rodziców.

Wbrew [skarżącemu] Sąd Okręgowy ustalił, że orzeczenie sądu pierwszej instancji nie opierało się wyłącznie na jego diagnozie; uwzględniło całokształt materiału dowodowego zawartego w aktach. Należy zauważyć, że nie zakazano kontaktu ojca z córką, a jedynie poddano go tymczasowym ograniczeniom ze względu na obecny stan jego zdrowia oraz stosunek do dziecka i matki; wywołana rozwodem sytuacja konfliktowa spowodowała [u skarżącego] nie zrównoważone zachowanie nieskoncentrowane na potrzebie dziecka, które powinno dorastać w środowisku wolnym od napięć.

Fakt, że [skarżący] nie miał żadnego epizodu dekompensacyjnego, sam w sobie nie jest obecnie wystarczający do zmiany tego rozstrzygnięcia.

ISTOTNE RAMY PRAWNE

A. Kodeks cywilny

17. Stosownie do art. 262 kodeksu cywilnego („k.c.”) dziecko niemieszkające wspólnie z jednym z rodziców, ma prawo do osobistej relacji z nieobecnym rodzicem. Wykonywanie tego prawa może zostać ograniczone jedynie zgodnie z prawem, z poważnych powodów (*motive temeinice*) i z uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka.

18. Art. 263 k.c., zatytułowany „zasada najlepszego interesu dziecka”, stanowi, że przy podejmowaniu jakichkolwiek środków dotyczących praw dziecka, organy muszą kierować się zasadą jego najlepszego interesu. Orzeczenia organów w kwestiach dotyczących dzieci muszą uwzględniać życzenia i interesy rodziców oraz muszą być wydawane niezwłocznie.

19. Stosownie do art. 400 k.c. sąd orzekający w sprawie rozvodu rodziców ustala również jego miejsce zamieszkania przy jednym z rodziców, kierując się zasadą najlepszego interesu dziecka. Art. 401 k.c. stanowi, że rodzic, z którym dziecko nie mieszka, ma prawo do osobistych relacji z dzieckiem. O sposobie wykonywaniu tego prawa decyduje sąd orzekający w sprawie rozvodu rodziców.

B. Kodeks postępowania cywilnego

20. W obowiązującym w istotnym czasie brzmieniu art. 920 kodeksu postępowania cywilnego („k.p.c.”) przewidywał możliwość, aby w trakcie postępowania rozwodowego sąd orzekł o zastosowaniu środków tymczasowych na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu w przedmiocie opieki nad dziećmi, świadczeń alimentacyjnych na rzecz drugiego małżonka lub dzieci, jak również sposobu korzystania z domu rodzinnego. Sądy krajowe przyznają również w ten sposób prawa do kontaktu z dzieckiem (zob. odpowiednio *Cristian Cătălin Ungureanu przeciwko Rumunii*, skarga nr 6221/14, §§ 18 i 25, 4 września 2018 r.).

21. Artykuł 226 reguluje sposób wysłuchiwanie przez sąd małoletnich świadków w sposób następujący:

Art. 226 Wysłuchanie małoletnich

„Jeżeli prawo wymaga wysłuchania świadka, który jest osobą małoletnią, czynność ta musi odbywać się niejawnie [*în camera de consiliu*]. W świetle okoliczności sprawy sąd orzeka o obecności rodziców dziecka, opiekuna [*tutore*] bądź innych osób w trakcie wysłuchiwanie małoletniego.

C. Dyskryminacja w prawie rumuńskim

22. Dyskryminacja jest zakazana przez art. 16 Konstytucji. Problematykę dyskryminacji kompleksowo reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów nr 137/2000 w sprawie zapobiegania wszelkim formom dyskryminacji i ich karania („rozporządzenie antydyskryminacyjne”).

23. W szczególności art. 1 rozporządzenia antydyskryminacyjnego stanowi, że godność człowieka, prawa i wolności obywateli Państwa oraz swobodny rozwój osobowości stanowią wartości fundamentalne chronione prawem. Następnie wylicza on obszary, na których gwarantuje się zasady równego traktowania i niedyskryminacji.

24. W art. 2 § 1 rozporządzenia antydyskryminacyjnego dyskryminację definiuje się jako różnicę w traktowaniu, wykluczenie, ograniczenie bądź

preferencyjne traktowanie w oparciu o rasę, narodowość, przynależność etniczną, język, religię, pochodzenie społeczne, przekonania, płeć, orientację seksualną, wiek, niepełnosprawność, chorobę, zakażenie HIV, związki z grupą znajdującą się w gorszej sytuacji, jak również wszelkie inne kryteria mające na celu ograniczenie albo pozbawienie praw i wolności podstawowych.

D. Ustawa o zdrowiu psychicznym

25. Prawa osób z zaburzeniami psychicznymi gwarantuje ustawa o zdrowiu psychicznym (ustawa nr 487 z dnia 11 lipca 2002 r. o zdrowiu psychicznym i ochronie osób z zaburzeniami psychicznymi). W szczególności, stosownie do art. 41 tej ustawy, osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą swobodnie korzystać z przysługujących im praw obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gwarantowanych przez Międzynarodową Deklarację Praw Człowieka oraz inne ratyfikowane przez Rumunię konwencje międzynarodowe i traktaty. Art. 42 stanowi, że każda osoba z zaburzeniami psychicznymi ma prawo do uznania indywidualności i prywatności.

E. Właściwe przepisy międzynarodowe

1. Standardy ochrony praw dziecka

26. Właściwe przepisy prawa międzynarodowego dotyczące ochrony praw dziecka częściowo opisane zostały w wyroku wydanym w sprawie *Strand Lobben i Inni przeciwko Norwegii* ([WI], skarga nr 37283/13, §§ 134–36, 10 września 2019 r.).

2. Standardy dotyczące chorób psychicznych i niepełnosprawności umysłowej

(a) Dokumenty Rady Europy

27. Europejska Karta Społeczna zawiera poszczególne prawa dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności art. 15 (prawo osób z niepełnosprawnościami do niezależności, integracji społecznej oraz uczestniczenia w życiu społeczności) i art. E (stanowiący, że prawa wynikające z Karty gwarantowane są bez dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny).

28. W kwietniu 2006 r. Komitet Ministrów przyjął Zalecenie nr Rec(2006)5 „Plan działań Rady Europy w celu promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie: podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie 2006–2015”. W załączniku do Zalecenia znajduje się Plan działań Rady Europy 2006–2015. Podstawowym celem Planu działań jest pomoc państwom członkowskim we

wzmacnianiu środków antydyskryminacyjnych i związanych z prawami człowieka na rzecz poszerzenia równości szans i niezależności osób z niepełnosprawnościami, zagwarantowania im wolności wyboru, pełnego obywatelstwa i aktywnego udziału w życiu społeczności, jak również podniesienia ich jakości życia.

29. Kontynuacją Planu działań jest Strategia Rady Europy w sprawie niepełnosprawności 2017–2023 („Strategia”). Ogólnym celem Strategii jest zapewnienie równości, godności i równych szans osobom z niepełnosprawnościami. W najistotniejszych fragmentach czytamy:

„52. Budowanie świadomości, w tym za pośrednictwem systemu oświaty, jest konkretnym zobowiązaniem wynikającym z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (art. 8). Osoby z niepełnosprawnościami w dalszym ciągu spotykają się z obojętnością, nieakceptowalnymi postawami i stereotypami wynikającymi z istniejących uprzedzeń, lęku i braku zaufania do ich zdolności. Powinny zostać podjęte działania mające na celu wywołanie zmiany tych negatywnych postaw i stereotypów za pośrednictwem skutecznych budujących świadomość polityk, strategii i działań angażujących wszystkich istotnych interesariuszy, w tym media.

53. Dyskryminacyjne postawy i zachowania, stygmatyzacja oraz ich niszczące lub krzywdzące skutki dla osób z niepełnosprawnościami wymagają przeciwdziałania za pomocą przystępnych i obiektywnych informacji dotyczących zdolności, w przeciwieństwie do niezdolności. Powinno to również objąć związane z niepełnosprawnościami bariery społeczne, aby promować lepsze zrozumienie potrzeb i realizacji praw osób z niepełnosprawnościami oraz włączenie we wszystkie obszary życia”.

(b) Przepisy ONZ

30. Istotne przepisy Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych („KPON”), ratyfikowanej przez Rumunię dnia 31 stycznia 2011 r., stanowią:

„Artykuł 1 Cel

Celem niniejszej konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności.

[...]

Artykuł 2 Definicje

W rozumieniu niniejszej konwencji:

[...]

«Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność» oznacza jakiegokolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na niepełnosprawność, którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami. Obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego usprawnienia.

[...]

Artykuł 3 Zasady ogólne

Niniejsza konwencja opiera się na następujących zasadach:

(a) poszanowanie przyrodzonej godności, autonomii osoby, w tym swobody dokonywania wyborów, a także poszanowanie niezależności osoby,

(b) niedyskryminacja,

(c) pełny i skuteczny udział w społeczeństwie i integracja społeczna,

[...]

Artykuł 4 Obowiązki ogólne

1. Państwa Strony zobowiązują się do zapewnienia i popierania pełnej realizacji wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich osób niepełnosprawnych, bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. W tym celu Państwa Strony zobowiązują się do:

[...]

Artykuł 5 Równość i niedyskryminacja

1. Państwa Strony uznają, że wszyscy ludzie są równi wobec prawa i są uprawnieni, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, do jednakowej ochrony prawnej i jednakowych korzyści wynikających z prawa.

2. Państwa Strony zakażą jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i zagwarantują osobom niepełnosprawnym jednakową dla wszystkich i skuteczną ochronę przed dyskryminacją z jakichkolwiek względów.

[...]

Artykuł 8 Podnoszenie świadomości

1. Państwa Strony zobowiązują się podjąć natychmiastowe, skuteczne i odpowiednie działania w celu:

(a) podniesienia świadomości społeczeństwa, w tym na poziomie rodziny, w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych, a także działania na rzecz wzmocnienia poszanowania praw i godności osób niepełnosprawnych,

(b) zwalczania stereotypów, uprzedzeń i szkodliwych praktyk wobec osób niepełnosprawnych, w tym związanych z płcią i wiekiem, we wszystkich dziedzinach życia,

[...]

Artykuł 12 Równość wobec prawa

1. Państwa Strony potwierdzają, że osoby niepełnosprawne mają prawo do uznania ich za podmioty prawa.

[...]

Artykuł 22 Poszanowanie prywatności

1. Żadna osoba niepełnosprawna, bez względu na miejsce zamieszkania lub warunki życiowe, nie może być narażona na arbitralną lub bezprawną ingerencję w życie prywatne, sprawy rodzinne, dom lub korespondencję, czy innego typu komunikację międzyludzką, ani też na bezprawne naruszanie jej czci i reputacji. Osoby niepełnosprawne mają prawo do ochrony prawnej przed tego rodzaju ingerencjami.

2. Państwa Strony będą chronić poufność informacji osobistych, o zdrowiu i rehabilitacji osób niepełnosprawnych, na zasadzie równości z innymi osobami.

Artykuł 23 Poszanowanie domu i rodziny

1. Państwa Strony podejmą efektywne i odpowiednie środki w celu likwidacji dyskryminacji osób niepełnosprawnych we wszystkich sprawach dotyczących małżeństwa, rodziny, rodzicielstwa i związków, na zasadzie równości z innymi osobami, w taki sposób, aby zapewnić:

(a) uznanie prawa wszystkich osób niepełnosprawnych, które są w odpowiednim do zawarcia małżeństwa wieku, do zawarcia małżeństwa i do założenia rodziny, na podstawie swobodnie wyrażonej i pełnej zgody przyszłych małżonków,

(b) uznanie prawa osób niepełnosprawnych do podejmowania swobodnych i odpowiedzialnych decyzji o liczbie i czasie urodzenia dzieci oraz dostępu do dostosowanych do wieku edukacji i informacji dotyczących prokreacji i planowania rodziny, a także do środków niezbędnych do korzystania z tych praw,

(c) zachowanie zdolności rozrodczych przez osoby niepełnosprawne, w tym przez dzieci, na zasadzie równości z innymi osobami.

2. Państwa Strony zagwarantują prawa i obowiązki osób niepełnosprawnych w zakresie opieki nad dziećmi, kurateli, powiernictwa, adopcji lub podobnych instytucji, jeśli takie instytucje przewiduje ustawodawstwo krajowe; we wszystkich przypadkach nadrzędne będzie dobro dziecka. Państwa Strony zapewnią osobom niepełnosprawnym odpowiednią pomoc w wykonywaniu obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci.

3. Państwa Strony zapewnią dzieciom niepełnosprawnym jednakowe prawa do życia w rodzinie. Mając na uwadze realizację tych praw i w celu zapobiegania ukrywaniu, porzuceniu, zaniedbywaniu i segregacji dzieci niepełnosprawnych, Państwa Strony dostarczać będą z odpowiednim wyprzeczeniem wszechstronne informacje, oferować pomoc i usługi dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

4. Państwa Strony zapewnią, że dziecko nie będzie oddzielone od rodziców bez ich zgody, z wyjątkiem sytuacji, kiedy właściwe władze, podlegające kontroli sądowej, postanowią, zgodnie z obowiązującym prawem i procedurami, że takie rozłączenie jest konieczne ze względu na najlepszy interes dziecka. W żadnym przypadku nie można oddzielać dziecka od rodziców z powodu jego niepełnosprawności lub niepełnosprawności jednego lub obojga rodziców.

[...]"

31. Dodatkowo Komitet ONZ ds. praw osób z niepełnosprawnościami („Komitet”) wydał kilka komentarzy ogólnych dotyczących interpretacji KPON. W szczególności, w Komentarzu ogólnym nr 1 (2014) na temat równości wobec prawa (z dnia 11 kwietnia 2014 r.) Komitet interpretuje treść normatywną art. 12 w sposób następujący:

11. Artykuł 12 ust. 1 potwierdza prawo osób z niepełnosprawnościami do uznania ich za podmioty prawa. Oznacza to gwarancję uznania każdej osoby ludzkiej za posiadającej podmiotowość prawną, co jest niezbędną przesłanką dla uznania jej zdolności prawnej.

32. Dnia 26 kwietnia 2018 r. Komitet wydał Komentarz ogólny nr 6 (2018) na temat równości i niedyskryminacji. Komentarz ten między innymi ponowił stwierdzenie, że osoby z niepełnosprawnościami powinny być uznawane za pełne podmioty i dysponentów praw. W odpowiednich postanowieniach czytamy:

„II. Równość i niedyskryminacja osób z niepełnosprawnościami w prawie międzynarodowym

[...]

7. Równość i niedyskryminacja leżą u podstaw konwencji, stale przewijając się przez jej artykuły prawnomaterialne z powtarzającym się zastosowaniem treści «na zasadzie równości z innymi osobami», co odnosi wszystkie gwarantowane konwencją prawa materialne do zasady niedyskryminacji. Godność, integralność i równość osoby były odmawiane osobom z rzeczywistymi albo postrzeganymi zaburzeniami. Dyskryminacja miała i dalej ma miejsce, w tym w brutalnych formach takich jak niekonsensualna lub przymusowa sterylizacja oraz interwencje medyczne lub hormonalne (np. lobotomia lub terapia Ashley), przymusowe podawanie środków odurzających lub wstrząsów elektrycznych, pozbawienie wolności, systematyczne zabijanie pod hasłem «eutanazji», przymusowa bądź wymuszona aborcja, odmowa dostępu do opieki zdrowotnej, okaleczenia i handel częściami ciała, w szczególności w przypadku osób dotkniętych albinizmem.

[...]

III. Model niepełnosprawności i równości włączającej w świetle praw człowieka

[...]

9. Model niepełnosprawności i włączającej równości w świetle praw człowieka uznaje niepełnosprawność za koncepcję społeczną, a zaburzenia za niestanowiące uprawnionej podstawy do odmowy albo ograniczenia praw człowieka. Uznaje on niepełnosprawność za jedną z kilku warstw tożsamości. Stąd przepisy i polityki dotyczące niepełnosprawności muszą uwzględniać różnorodność osób z niepełnosprawnościami. Uznaje on również, że prawa człowieka są wzajemnie od siebie zależne i między sobą powiązane, a także niepodzielne.

[...]

11. Nowym modelem równości rozwiniętym w konwencji jest równość włączająca. Obejmuje ona materialny model równości, poszerzając i rozwijając treść równości w: a) uczciwym wymiarze dystrybutywnym, ustosunkowującym się do niekorzyści społeczno-ekonomicznych; b) wymiarze uznania, mającym na celu zwalczanie stygmatyzacji, stereotypów, uprzedzeń i przemocy, jak również uznanie godności istot ludzkich i ich interseksyjności; c) wymiarze partycypacyjnym, mającym na celu potwierdzenie natury społecznej ludzi jako członków grup społecznych oraz pełne uznanie człowieczeństwa przez włączenie w społeczeństwo; oraz d) wymiarze akomodacyjnym, mającym na celu uczynienie miejsca dla różnic jako kwestii godności człowieka. Konwencja opiera się na równości włączającej.

[...]

VI. Ogólne zobowiązania państw stron konwencji odnoszące się do niedyskryminacji i równości

[...]

31. Skuteczność praw do równości i niedyskryminacji wymaga przyjęcia środków egzekwowania takich jak: [...]

e) konkretne reguły odnoszące się do postępowania dowodowego w celu zagwarantowania, że stereotypowe podejście do zdolności osób z niepełnosprawnościami nie będzie hamulcem dla uzyskiwania zadośćuczynienia przez ofiary dyskryminacji;

[...]

VII. Relacje z innymi szczegółowymi artykułami konwencji

[...]

C. Artykuł 8 Podnoszenie świadomości

39. Nie jest możliwe zwalczanie dyskryminacji bez podnoszenia świadomości we wszystkich sektorach władzy i społeczeństwa. Tak więc jakimkolwiek środkiem niedyskryminacyjnym i równościowym muszą towarzyszyć adekwatne środki podnoszenia świadomości i środki mające na celu zmianę albo zniesienie ząębających się pejoratywnych stereotypów i negatywnych postaw wobec niepełnosprawności. Dodatkowo zwalczania za pomocą kampanii podnoszących świadomość wymagają przemoc, szkodliwe praktyki i uprzedzenia. Państwa strony powinny podjąć środki mające na celu zachęcenie m.in. media do przedstawiania osób z niepełnosprawnościami w sposób zgodny z celem konwencji oraz do zmiany krzywdzących obrazów takich osób, na przykład przedstawiających je w nierealistyczny sposób jako stwarzające zagrożenie dla siebie samych i innych osób, jako osoby cierpiące i uprzedmiotowionych odbiorców opieki znajdujących się w sytuacji zależności, którzy pozbawieni są autonomii, nie są produktywni gospodarczo i stanowią obciążenie socjalne dla społeczeństwa.

[...]

J. Artykuł 23 Poszanowanie domu i rodziny

61. Osoby z niepełnosprawnościami często doświadczają dyskryminacji przy wykonywaniu prawa do zawarcia związku małżeńskiego bądź praw rodzicielskich i rodzinnych ze względu na dyskryminacyjne przepisy i polityki oraz środki administracyjne. Rodzicie z niepełnosprawnościami często postrzegani są jako nieadekwatni bądź niezdolni do zaopiekowania się dziećmi. Oddzielenie dziecka od rodziców ze względu na niepełnosprawność którejs z osób stanowi dyskryminację i narusza art. 23.

[...]

33. Dnia 4 marca 1994 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło Standardowe reguły dotyczące wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami. W istotnych fragmentach czytamy:

„Wyrównywanie szans

24. Termin «wyrównywanie szans» oznacza proces, za pośrednictwem którego różne systemy społeczne i środowiskowe, na przykład usługi, aktywności, informacje i dokumentację, czyni się dostępnymi dla wszystkich, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami.

25. Zasada równouprawnienia implikuje równą wagę potrzeb każdej jednostki, a także konieczność, aby potrzeby te stały się podstawą planowania społeczeństw oraz konieczność takiego przeznaczania zasobów, aby każdemu zapewnić równe szanse partycypacji.

[...]

Reguła 9. Życie rodzinne i integralność osobista

Państwa powinny promować pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym. Powinny one promować prawo do integralności osobistej i zapewnić, aby przepisy nie dyskryminowały osób z niepełnosprawnościami pod względem relacji seksualnych, małżeństwa i rodzicielstwa.

1. Osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć możliwość życia ze swoimi rodzinami. Państwa powinny zachęcać do włączania do doradztwa rodzinnego stosownych modułów dotyczących niepełnosprawności i jej skutków dla życia rodzinnego. Rodzinom, w których skład wchodzi osoba z niepełnosprawnością, powinna być udostępniona opieka zastępcza i opieka osoby towarzyszącej. Państwa powinny usuwać wszystkie zbędne przeszkody na drodze chętnych do stania się rodziną zastępczą albo adopcyjną dla dziecka albo osoby dorosłej z niepełnosprawnościami.

2. Osobom z niepełnosprawnościami nie można odmawiać szansy na doświadczenie seksualności, utrzymywanie relacji seksualnych i doświadczenie rodzicielstwa. Mając na uwadze, że osoby z niepełnosprawnościami mogą doświadczać trudności z zawarciem związku małżeńskiego i założeniem rodziny, państwa powinny zachęcać do zapewniania dostępności stosownego poradnictwa. Osoby z niepełnosprawnościami muszą mieć taki sam dostęp jak inne osoby do metod planowania rodziny, jak również do podanych w przystępnej formie informacji na temat funkcjonowania ich ciał pod względem seksualnym.

3. Państwa powinny promować środki mające na celu zmianę wciąż utrzymujących się w społeczeństwie negatywnych postaw wobec małżeństwa, seksualności i rodzicielstwa osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza dziewcząt i kobiet. Media należy zachęcać do odgrywania ważnej roli w eliminowaniu takich negatywnych postaw.

[...]

(c) Światowa Organizacja Zdrowia

34. W roku 1996 Światowa Organizacja Zdrowia przyjęła Wytyczne w sprawie promowania praw człowieka osób z zaburzeniami psychicznymi. W istotnych fragmentach czytamy:

4. Stosowanie jakiejkolwiek dyskryminacji na podstawie choroby psychicznej jest zakazane. «Dyskryminacja» oznacza wszelkie rozróżnienia, wyłączenia i preferencje mające skutek w postaci udaremnienia bądź utrudnienia równego korzystania z praw. Specjalne środki mające na celu ochronę praw osób z chorobami psychicznymi i zapewnienie ich awansu nie są uważane za mające charakter dyskryminacji. [...]

5. Każda osoba z chorobą psychiczną ma prawo do wykonywania wszystkich praw obywatelskich, politycznych, gospodarczych i kulturowych uznanych w Międzynarodowej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych i innych stosownych aktach, takich jak Deklaracja o prawach osób z niepełnosprawnościami i Zbiór zasad ochrony wszystkich osób objętych jakąkolwiek formą zatrzymania albo pozbawienia wolności.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 8 KONWENCJI

35. Skarżący skarżył się na czas trwania i warunki kontaktów [z dzieckiem]. Twierdził, że harmonogram wizyt nie umożliwia mu zbudowania osobistej relacji z córką i skutecznego uczestniczenia w jej wychowaniu, co narusza prawo do poszanowania jego życia rodzinnego, przewidziane w art. 8 Konwencji, którego istotny fragment stanowi:

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego [...].
2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na [...] ochronę praw i wolności osób.

A. Dopuszczalność

36. Trybunał uznaje, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona ani niedopuszczalna na podstawie jakichkolwiek innych przyczyn wymienionych w art. 35 Konwencji. Należy ją zatem uznać za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Uwagi stron

(a) Skarżący

37. Skarżący podkreślał, że harmonogram wizyt ogranicza mu czas spędzany z córką do dwóch dwugodzinnych spotkań w tygodniu, w obecności matki. Wywodził on, że takie ustalenie nie umożliwia jakiegokolwiek konstruktywnej wymiany zdań między nim a dzieckiem. Spotkania mają miejsce wieczorem, kiedy dziecko jest już zmęczone. Ponadto spotkania te niezmiennie kończą się dyskusjami między nim a jego żoną na temat rozwodu. Uważa on to ustalenie za szkodliwe dla zdrowia psychicznego swojego i dziecka.

(b) Rząd

38. Rząd przyznał, że relacje skarżącego z córką stanowią życie rodzinne, a harmonogram wizyt stanowi ingerencję w to prawo. Rząd twierdził jednak, że ingerencja ta jest zgodna z prawem, a mianowicie z art. 400 i 401 k.c. (zob. paragraf 19 wyżej), jak również z art. 920 k.p.c. (zob. paragraf 20 wyżej). Ma ona uprawniony cel, mianowicie ochronę praw innych osób, co uzasadnia ochronę najlepszego interesu dziecka.

39. Rząd wywodził również, że ingerencja jest proporcjonalna do uprawnionego celu, któremu służy. Sądy krajowe oceniły sytuację stron

i wzięły pod uwagę nie tylko chorobę skarżącego, lecz również jego agresywne zachowanie, opierając się na materiale dowodowym w aktach sprawy. Ponadto sądy działały sprawnie. W wyniku tego Rząd podniósł, że ograniczenie prawa skarżącego mieści się w przysługującym Państwu marginesie oceny.

2. Ocena Trybunału

(a) Ogólne zasady

40. Odpowiednie zasady dotyczące ingerencji w prawo do poszanowania życia rodzinnego streszczone zostały w wyroku *Strand Lobben i Inni przeciwko Norwegii* ([WI], skarga nr 37283/13, §§ 202–204, 10 września 2019 r.):

202. Art. 8 ust. 1 Konwencji gwarantuje każdemu prawo do poszanowania życia rodzinnego. Jak utrwaliło się w orzecznictwie Trybunału, wzajemne towarzyszenie sobie przez rodzica i dziecko stanowi fundamentalny element życia rodzinnego, a ograniczające je środki prawa krajowego oznaczają ingerencję w prawo chronione tym przepisem. Każda taka ingerencja stanowi naruszenie tego artykułu, chyba że jest ona «zgodna z ustawą», realizuje cel albo cele, które są uprawnione w świetle drugiego ustępu i może być uznana za «konieczną w demokratycznym społeczeństwie» (zob. m.in. wyroki w sprawach *K. i T. przeciwko Finlandii* [WI], skarga nr 25702/94, § 151, ETPC 2001-VII; *Johansen [przeciwko Norwegii]*, 7 sierpnia 1996 r., *Zbiór Wyroków i Decyzji* 1996-III], § 52).

203. Ustalając, czy ten drugi warunek został spełniony, Trybunał oceni, czy w świetle całokształtu sprawy przesłanki powołane dla uzasadnienia tego środka są relewantne i wystarczające do celów art. 8 ust. 2 (zob. m.in. wyroki w sprawach *Paradiso and Campanelli [przeciwko Włochom]* [WI], skarga nr 25358/12, 24 stycznia 2017 r., § 179). Pojęcie konieczności nadto implikuje, że ingerencja odpowiada palącej potrzebie społecznej, w szczególności zaś jest ona proporcjonalna do uprawnionego celu, któremu służy, z uwzględnieniem odpowiedniej równowagi ścierających się interesów (tamże, § 181).

204. W zakresie dotyczącym życia rodzinnego dziecka Trybunał podkreśla istnienie, w tym w prawie międzynarodowym, szerokiego konsensusu opowiadającego się za koncepcją, że dla wszystkich rozstrzygnięć dotyczących dziecka najważniejsze jest jego dobro (zob. m.in. wyroki w sprawach *Neulinger i Shuruk przeciwko Szwajcarii* [WI], skarga nr 41615/07, § 135, ETPC 2010). Trybunał podkreślał już bowiem, że w sprawach dotyczących opieki nad dziećmi i ograniczeń kontaktu dobro dziecka musi mieć pierwszeństwo przed wszystkimi innymi względami (zob. *Jovanovic [przeciwko Szwecji]*, skarga nr 10592/12, 22 października 2015 r., § 77, a także *Gnahoré przeciwko Francji*, skarga nr 40031/98, § 59, ETPC 2000-IX)”.

41. Ponadto Trybunał podkreśla, że jeżeli ograniczenie praw podstawowych ma zastosowanie do osoby należącej do grupy osób znajdujących się w szczególnej sytuacji, która w przeszłości doznała istotnej dyskryminacji, wówczas margines oceny państwa jest znacznie węższy i państwo musi mieć bardzo istotne powody do wprowadzenia danych ograniczeń. Przyczyną takiego podejścia, które kwestionuje pewne klasyfikacje *per se*, jest to, że grupy te miały w przeszłości do czynienia

z uprzedzeniami o trwałych konsekwencjach, co prowadziło do ich wykluczenia społecznego (zob., w kontekście ograniczenia praw wyborczych osoby mającej zdiagnozowaną depresję maniacką i ustanowioną kuratelę, *Alajos Kiss przeciwko Węgrom*, skarga nr 38832/06, § 42, 20 maja 2010 r., z dalszymi odniesieniami).

42. Przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy Trybunał nie ma zamiaru zastępować oceny sądów krajowych własną oceną. Niemniej musi on upewnić się, że proces decyzyjny prowadzący do przyjęcia przez sądy krajowe środków będących przedmiotem skargi był rzetelny i umożliwiał zainteresowanym pełne przedstawienie ich stanowiska oraz że były chronione najlepsze interesy dziecka (zob. *X przeciwko Łotwie* [WI], skarga nr 27853/09, § 102, ETPC 2013, z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie tych zasad w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy

43. Strony są zgodne co do tego, a Trybunał uznaje to za jednoznacznie ustalone, że rozstrzygnięcia sądów krajowych dotyczące kontaktu skarżącego z dzieckiem (zob. paragrafy 13 i 16 powyżej) oznaczały ingerencję w prawo skarżącego do poszanowania życia rodzinnego w świetle art. 8 ust. 1.

44. Ponadto Trybunał przyjmuje, że rozstrzygnięcia te zostały podjęte zgodnie z prawem (zob. paragrafy 19 i 20 powyżej) i miały uprawniony cel, a mianowicie ochronę praw innych osób.

45. Ingerencja ta zatem spełnia dwa z trzech przesłanek uzasadnienia określonych w art. 8 ust. 2 (zob. odpowiednio *Strand Lobben*, cyt. powyżej, § 214). W niniejszej sprawie spór dotyczy trzeciej przesłanki: czy ingerencja była „konieczna w demokratycznym społeczeństwie”.

46. W tej kwestii Trybunał dostrzega, że sądy krajowe, w szczególności Sąd Rejonowy, nie ustaliły, jakoby materiał dowodowy zawarty w aktach krajowych uzasadniał zakazanie kontaktu skarżącego z Y. Okoliczności niniejszej sprawy różnią się od okoliczności sprawy *S.S. przeciwko Słowenii* (skarga nr 40938/16, § 99, 30 października 2018 r.), w której Trybunał ustalił, że pozbawienie skarżącego praw rodzicielskich oparte było nie na diagnozie psychiatrycznej skarżącej, lecz na następczej niemożności sprawowania opieki nad dzieckiem, co potwierdziły wszystkie opinie biegłych sporządzone w postępowaniach krajowych. W niniejszej sprawie Trybunał ustalił, że nie przedstawiono żadnych dowodów na poparcie tezy o niezdolności skarżącego do sprawowania opieki nad córką. Trybunał dostrzega również, że nie wysuwał takich twierdzeń w swoim sprawozdaniu organ ds. opieki, który przeprowadził wywiady z obojgiem rodziców, a jedynie zalecił on, aby sąd wziął pod uwagę najlepszy interes dziecka (zob. paragraf 11 powyżej). Trybunał nie dopatrył się w orzeczeniach sądów krajowych jakiegokolwiek rozumowania umożliwiającego mu uznanie, że zarzuty X dotyczące niezdolności skarżącego do sprawowania opieki nad dzieckiem (zob. paragraf 8 *in fine* powyżej) zostały wystarczająco zbadane

przez sądy krajowe (zob. odpowiednio *X przeciwko Łotwie*, cyt. powyżej, §§ 102 i 106 *in fine*).

47. Mimo braku dowodów na niezdolność skarżącego do sprawowania opieki nad Y, sądy krajowe ograniczyły mu prawo do kontaktu z córką. Uczyniły to z powołaniem się, przynajmniej częściowo, na jego chorobę psychiczną (zob. paragrafy 13 i 16 powyżej). Nie wskazały one jednak, w jaki konkretnie sposób fakt ten miałby stanowić zagrożenie dla Y.

48. Trybunał ma na uwadze fakt, że sądy krajowe dysponowały pismem ze szpitala psychiatrycznego wskazującym na nieprzerwane przyjmowanie leków przez skarżącego i brak spowodowania przez tę chorobę jakichkolwiek epizodów dekompensacji psychiatrycznej spowodowanych w niedalekiej przeszłości (zob. paragrafy 15 i 16 powyżej). Trybunał zauważa również, że organ ds. opieki ustalił, iż Y przywiązała się do wszystkich dorosłych w swoim życiu, w tym do skarżącego, a w swoim sprawozdaniu nie wspomniał o dopuszczaniu się przez skarżącego jakiegokolwiek niewłaściwego traktowania córki (zob. paragraf 11 powyżej). W związku z tym Trybunał nie jest w stanie dopatrzeć się w orzeczeniach krajowych żadnego obiektywnego elementu uzasadniającego zarzut, jakoby choroba psychiczna skarżącego stanowiła zagrożenie dla jego dziecka.

49. Co ważniejsze, Trybunał nie jest w stanie dostrzec, jakie środki dowodowe skarżący mógłby przedstawić, aby wykazać przed sądami krajowymi, że jego stan psychiczny nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa córki (zob. odpowiednio *Kocherov i Sergeyeva przeciwko Rosji*, skarga nr 16899/13, § 111, 29 marca 2016 r.).

50. W tym względzie Trybunał ponownie stwierdza, że nie usiłuje zastąpić oceny dokonanej przez sądy krajowe oceną własną (zob. orzecznictwo przytoczone w paragrafie 42 powyżej). Dokonanie oceny konkretnej sytuacji spoczywa w pierwszej kolejności na organach krajowych pozwanego Państwa, korzystających m.in. z dobrodziejstwa bezpośredniego kontaktu z zainteresowanymi stronami. Trybunał nie może jednak nie dostrzegać, że w swojej ocenie zdrowia psychicznego skarżącego sądy nie korzystały z żadnej najnowszej opinii biegłego.

51. Chociaż co do zasady ustalenie potrzeby skorzystania z opinii biegłych należałoby do władz krajowych (zob. odpowiednio *Strand Lobben*, cyt. powyżej, § 223), Trybunał jest zdania, że brak takich opinii dotyczących stanu zdrowia psychicznego skarżącego w chwili rozpoznawania jego sprawy przez sądy znacząco ograniczał ocenę faktyczną jego umiejętności w zakresie sprawowania opieki, stopnia narażenia i stanu psychicznego w istotnym dla sprawy czasie.

52. Ponadto Trybunał nie jest w stanie dopatrzeć się w rozstrzygnięciach sądów krajowych jakichkolwiek elementów wyjaśniających, w jaki sposób sądy te ustaliły albo oceniły najlepszy interes dziecka. Na przykład mimo uznania sytuacji między rodzicami w danym czasie za napiętą (zob. paragraf 16 powyżej), sądy krajowe nie przywiązały żadnej szczególnej wagi do tego

elementu przy ustalaniu harmonogramu wizyt. Pozostaje zatem niejasnym, czy sądy brały pod uwagę i starały się złagodzić cierpienie wyrządzone dziecku przez to, że jedyny kontakt z ojcem ma odbywać się w obecności obojga rodziców, mimo trwających między nimi konfliktów. Trybunał nie jest w stanie w orzeczeniach krajowych dopatrzeć się jakichkolwiek argumentów wskazujących na korzyści płynące dla dziecka z takiego ustalenia. Pisma skarżącego potwierdzają, że zamiast odbywania konstruktywnej rozmowy między ojcem a dzieckiem, wizyty kończyły się kłótniami dorosłych (zob. paragraf 37 powyżej).

53. Ponadto Trybunał nie jest w stanie dopatrzeć się niczego, co wskazywałoby na to, że sądy wystarczająco zbadały zarzuty, jakoby ojciec wyrządzał dziecku krzywdę (zob. paragraf 12 powyżej). Trybunał odnotowuje, że wysłuchanie Y przez sąd odbyło się za zamkniętymi drzwiami bez obecności biegłego psychologa z organu ds. opieki. Z orzeczeń sądów nie jest jasne, w jakim zakresie dano wiarę stwierdzeniom dziecka na temat negatywnych zachowań ojca, a jeżeli dano im wiarę, to w jaki sposób harmonogram wizyt to uwzględniał.

54. W tym zakresie Trybunał zauważa, że prawo krajowe kategorycznie zakazuje stosowania kar cielesnych, jak również upokarzającego lub poniżającego traktowania dzieci (zob. *D.M.D. przeciwko Rumunii*, skarga nr 23022/13, § 21, 3 października 2017 r.). W konsekwencji ocena — czy też jej brak — zagrożenia stwarzanego dla Y wydaje się sprzeciwiać samemu zakazowi niewłaściwego traktowania dzieci w rodzinie i rzuca wątpliwość na proces decyzyjny.

55. Trybunał zauważa również brak rozważenia przez władze krajowe jakichkolwiek środków alternatywnych, na przykład wizyt nadzorowanych z udziałem organu ds. opieki. W tym względzie Trybunał podkreśla, że podstawową rolą organu ds. opieki jest ułatwianie kontaktu i negocjowanie rozwiązań między zainteresowanymi stronami z uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka. W konsekwencji sądy mogły dopuścić organ ds. opieki do udziału w postępowaniu (por. *S.S. przeciwko Słowenii*, cyt. powyżej, § 91).

56. Trybunał odnotowuje, że sądy krajowe działały z pilnością wymaganą w sprawach dotyczących praw dzieci (zob. odpowiednio *Eberhard i M. przeciwko Słowenii*, skarga nr 8673/05 i 9733/05, § 127, 1 grudnia 2009 r., a także *Ignaccolo-Zenide przeciwko Rumunii*, skarga nr 31679/96, § 102, ETPC 2000-I): postępowanie zabezpieczające rozpoczęło się dnia 30 lipca 2018 r., a zakończyło trzy i pół miesiąca później, dnia 15 listopada 2018 r. (zob. paragrafy 7 i 16 powyżej). Szybkość postępowania nie powinna jednak być osiągnięta kosztem oceny przez sądy wszystkich istotnych dowodów.

57. W świetle powyższego Trybunał uważa, że proces decyzyjny, który doprowadził do wydania przedmiotowego orzeczenia z dnia 15 listopada 2018 r. (zob. paragraf 16 powyżej) nie został przeprowadzony w sposób zapewniający prawidłową ocenę aktualnego stanu zdrowia skarżącego oraz z

uwzględnieniem wszystkich stanowisk i interesów (zob. paragraf 42 powyżej oraz odpowiednio *Strand Lobben*, § 225, cyt. powyżej, i *X przeciwko Łotwie*, § 119, cyt. powyżej). Trybunał nie jest zatem przekonany, że wspomnianemu postępowaniu towarzyszyły gwarancje współmierne do powagi danej ingerencji i wagi adekwatnych interesów.

58. Z tych względów Trybunał stwierdza, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 8 Konwencji względem skarżącego.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 14 KONWENCJI W ZWIĄZKU Z ART. 8.

59. Skarżący zarzucił dyskryminację ze względu na jego stan zdrowia, mianowicie chorobę psychiczną, przy ustalaniu jego kontaktów z dzieckiem. Powołał się na art. 14 Konwencji w związku z art. 8, na który również powołał się skarżący w sensie materialnym. Art. 14 stanowi:

„Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn”.

A. Dopuszczalność

60. Trybunał konsekwentnie stwierdza, że art. 14 Konwencji stanowi uzupełnienie pozostałych materialnych postanowień Konwencji i jej protokołów. Nie funkcjonuje on niezależnie, ponieważ wywiera skutki jedynie w odniesieniu do „korzystania z praw i wolności” nim gwarantowanych. Chociaż stosowanie art. 14 nie implikuje naruszenia tych postanowień — i w tym zakresie jest on autonomiczny — nie ma miejsca dla jego stosowania, jeżeli okoliczności faktyczne danej sprawy nie podpadają pod co najmniej jedno z nich. Zapisany w art. 14 zakaz dyskryminacji wykracza zatem poza korzystanie z praw i wolności, których gwarantowanie wymagane jest od każdego państwa Konwencją i Protokołem. Ma on zastosowanie również do tych praw dodatkowych, mieszczących się w ogólnym zakresie dowolnego z artykułów Konwencji, jakie Państwo dobrowolnie postanowiło zagwarantować (zob. m.in. *E.B. przeciwko Francji* [WI], skarga nr 20452/02, §§ 14–48, 22 stycznia 2008 r., oraz *Molla Sali przeciwko Grecji* [WI], skarga nr 20452/14, § 123, 19 grudnia 2018 r., z dalszymi odniesieniami).

61. Trybunał ustalił, że ograniczające kontakt skarżącego z córką orzeczenia krajowe stanowią ingerencję w prawo do poszanowania życia rodzinnego gwarantowane przez art. 8 ust. 1 (zob. paragraf 43 powyżej). W związku z powyższym art. 14 Konwencji w związku z art. 8 ma zastosowanie w niniejszej sprawie.

62. Trybunał nadto zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona ani niedopuszczalna na podstawie jakichkolwiek innych przyczyn wymienionych w art. 35 Konwencji. Należy ją zatem uznać za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Uwagi stron

(a) Skarżący

63. Skarżący wywodził, że został postawiony w mniej korzystnej sytuacji niż osoba, która nie cierpi na chorobę psychiczną. Ze względu na stan jego zdrowia uznano, że stanowi immanentne zagrożenie dla dziecka, bez przeprowadzania jakiegokolwiek oceny konkretnej sytuacji, rozwoju jego choroby ani jej objawów.

(b) Rząd

64. Rząd wywodził przede wszystkim, że sądy krajowe nie traktowały skarżącego odmiennie od jakiegokolwiek innej osoby, w tym jego żony. Oceniły one jedynie zdolność psychiczną każdego z rodziców do wychowywania dziecka. Głównymi powodami, dla których sądy ograniczyły skarżącemu kontakty z dzieckiem, był najlepszy interes dziecka z uwzględnieniem stanu emocjonalnego skarżącego, jego fizycznej i psychicznej agresji wobec żony, niezrównoważonego zachowania i konfliktowego środowiska spowodowanego postępowaniem rozwodowym.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

65. Istotne zasady wynikające z art. 14 Konwencji zostały niedawno powtórzone w sprawie *Molla Sali* (cyt. powyżej, §§ 133–37):

133. Zaistnienie kwestii z art. 14 wymaga wystąpienia różnicy w traktowaniu osób w analogicznej lub przedmiotowo podobnej sytuacji (zob. m.in. wyroki w sprawach *Konstantin Markin przeciwko Rosji* [WI], skarga nr 30078/06, § 125, ETPC 2012; *X i Inni przeciwko Austrii* [WI], skarga nr 19010/07, § 98, ETPC 2013; *Khamtokhu i Aksenchik przeciwko Rosji* [WI], skargi nr 60367/08 i 961/11, § 64, 24 stycznia 2017 r., a także *Fábián [przeciwko Węgrom]* [WI], skarga nr 78117/13, 5 września 2017 r., § 113). Innymi słowy wymóg wykazania analogiczności sytuacji nie wiąże się z tożsamością porównywanych grup.

134. Nie każda różnica w traktowaniu będzie jednak stanowić naruszenie art. 14. Za dyskryminację w rozumieniu art. 14 można uznać jedynie różnice w traktowaniu oparte na dających się rozpoznać cechach lub na „innych przyczynach” [zob. *Fábián*, cyt. powyżej, § 113, wraz z zawartymi tam odniesieniami]. W tym kontekście Trybunał przypomina, że co do zasady w jego orzecznictwie słowom „inne przyczyny” nadaje się szerokie znaczenie (zob. *Carson i Inni [przeciwko Zjednoczonemu Królestwu]* [WI], skarga nr 42184/05, ETPC 2010], § 70), a ich wykładnia nie ogranicza się do cech,

które mają charakter osobisty w znaczeniu, iż są wrodzone lub nieodłączne (zob. *Clift przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 7205/07, § 56–59, 13 lipca 2010 r.). Przykładowo kwestia dyskryminacji pojawiła się w sprawach, w których status skarżących, który miał stanowić podstawę dyskryminacyjnego traktowania, został ustalony w związku z ich sytuacją rodzinną, taką jak miejsce pobytu dzieci (zob. *Efe przeciwko Austrii*, skarga nr 9134/06, § 48, 8 stycznia 2013 r.). Wynika z tego, że artykuł 14 Konwencji – w świetle celu i charakteru praw, których zagwarantowaniu ma służyć – obejmuje również przypadki, w których dana osoba jest traktowana mniej korzystnie ze względu na status lub cechy innej osoby wymagające ochrony (zob. *Guberina przeciwko Chorwacji*, skarga nr 23682/13, § 78, ETPC 2016, *Škorjanec przeciwko Chorwacji*, skarga nr 25536/14, § 55, 28 marca 2017 r., a także *Weller przeciwko Węgrom*, skarga nr 44399/05, § 37, 31 marca 2009 r.).

135. Trybunał ponownie stwierdza, że w zakresie korzystania z gwarantowanych przez Konwencję praw i wolności art. 14 zapewnia ochronę przed odmiennym traktowaniem, bez obiektywnego i rozsądnego uzasadnienia, osób znajdujących się w podobnej sytuacji. Do celów art. 14 różnica w traktowaniu ma charakter dyskryminacyjny, jeżeli „nie ma obiektywnego i rozsądnego uzasadnienia”, tj. nie zmierza do realizacji „uprawnionego celu” lub jeżeli nie istnieje „rozsądny stosunek proporcjonalności” między zastosowanymi środkami a celem, do którego mają one prowadzić (zob. *Fabris [przeciwko Francji]* [WI], skarga nr 16574/08, ETPC 2013 (fragmenty)), § 56).

136. Układające się Strony dysponują pewnym marginesem oceny w ustalaniu, czy i w jakim zakresie różnice w niejako podobnych sytuacjach uzasadniają zróżnicowane traktowanie. Szerokość tego marginesu różnić się będzie w zależności od okoliczności, przedmiotu i kontekstu (zob. *Stummer przeciwko Austrii* [WI], skarga nr 37452/02, § 88, ETPC 2011).

137. Jeżeli chodzi o ciężar dowodu w odniesieniu do art. 14 Konwencji, Trybunał stwierdza, że, gdy skarżący wykazał różnicę w traktowaniu, do rządu należy wykazanie jej uzasadnionego charakteru (zob. *Khamtokhu i Aksenchik, cyt. powyżej*, § 65; *Vallianatos i Inni przeciwko Grecji* [WI], skargi nr 29381/09 i 32684/09, § 85, ETPC 2013 (fragmenty), a także *D.H. i Inni przeciwko Republice Czeskiej* [WI], skarga nr 57325/00, § 177, [ETPC 2007-IV]).

66. Trybunał nadto ustalił, że rozróżnienie poczynione ze względu na stan zdrowia osoby może podpadać — czy to jako niepełnosprawność, czy jakaś jej forma — pod termin „inne przyczyny” użyty w treści art. 14 Konwencji (zob. odpowiednio *Kiyutin przeciwko Rosji*, skarga nr 2700/10, § 57, ETPC 2011, jak również *Guberina, cyt. powyżej*, § 76, z dalszymi odniesieniami, a także *Çam przeciwko Turcji*, skarga nr 51500/08, § 69, 23 lutego 2016 r.).

(b) Zastosowanie tych zasad w niniejszej sprawie

67. Przechodząc do stanu faktycznego niniejszej sprawy, Trybunał zauważa, że choroba psychiczna skarżącego pojawia się w uzasadnieniach obydwu orzeczeń krajowych zawierających rozstrzygnięcia dotyczące jego kontaktu z córką (zob. paragrafy 13 i 16 powyżej).

68. Na wstępie Trybunał przyjmuje, że choroba psychiczna może stanowić cechę relewantną dla oceny zdolności rodziców do opieki nad

dzieckiem (zob. odpowiednio *S.S. przeciwko Słowenii*, cyt. powyżej, § 95, a także *K. i T. przeciwko Finlandii* [WI], skarga nr 25702/94, § 167, ETPC 2001-VII). Nie oczekuje się, że stan zdrowia skarżącego uwzględniony w ocenach dokonywanych przez sądy, budził wątpliwości w powiązaniu z art. 14 — i sam w sobie ich nie budzi. Powoływanie się na chorobę psychiczną jako element rozstrzygający, nawet jeden z wielu, może jednak stanowić dyskryminację, jeżeli w konkretnych okolicznościach sprawy choroba nie wpływa na zdolność rodziców do opieki nad dzieckiem. W niniejszej sprawie, choć choroba psychiczna skarżącego nie była jedynym elementem uwzględnianym przez sądy, przewijała się ona na wszystkich etapach postępowania w sprawie (zob. paragrafy 13 i 16 powyżej).

69. Trybunał konkluduje, że wpływ choroby psychicznej skarżącego na ocenę jego sprawy został udowodniony, a wobec powyższego stanowiła ona czynnik rozstrzygający przy orzekaniu o ograniczeniu jego kontaktów z Y (zob. odpowiednio — w zakresie domniemanej dyskryminacji ze względu na orientację seksualną — *E.B. przeciwko Francji* [WI], skarga nr 43546/02, § 88–89, 22 stycznia 2008 r.).

70. Skarżący zatem doświadczył różnicy traktowania w porównaniu do innych rodziców ubiegających się o kontakt z dziećmi, z którymi rozłączyło ich życie. Różnica ta oparta była na stanie jego zdrowia psychicznego, co stanowi jedną z „innych przyczyn” (zob. paragraf 66 powyżej).

71. Trybunał nadto ponownie stwierdza, że przy ocenie niniejszej skargi w świetle art. 8 Konwencji ustalił, iż orzeczenia krajowe ograniczające skarżącemu kontakt z dzieckiem miały służyć uprawnionemu celowi w postaci ochrony praw innych osób (zob. paragraf 44 powyżej). W kontekście art. 14 Trybunał nie dostrzega powodów dla przyjęcia odmiennego stanowiska.

72. W konwencji pozostaje do ustalenia, czy różnica w traktowaniu była uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w paragrafie 65 powyżej).

73. W myśl zasady subsydiarności nie należy do Trybunału zastępowanie władz krajowych i orzekanie, czy choroba psychiczna skarżącego ograniczała jego zdolność do opieki nad Y. Trybunał musi ocenić w świetle Konwencji rozstrzygnięcia tych organów podjęte w wykonaniu przysługującej im kompetencji ocennej (zob. odpowiednio *K. i T. przeciwko Finlandii*, cyt. powyżej, § 154). Innymi słowy, Trybunał musi zbadać, czy władze krajowe przedstawiły wystarczające powody dla uwzględnienia choroby psychicznej skarżącego w dokonywanej przez siebie ocenie.

74. Oceniając skargę w świetle art. 8 Konwencji, Trybunał doszedł do wniosku, że powołaniu się na chorobę psychiczną skarżącego nie towarzyszyła realna ocena jego aktualnej sytuacji (zob. paragraf 57 powyżej). W orzeczeniach sądów krajowych nie ma bowiem niczego, co wskazywałoby na ryzyko, jakie skarżący miałby stanowić dla dziecka. Nie dokonano też realnej oceny zarzucanych mu negatywnych zachowań względem Y (zob. paragrafy 53–54 powyżej). Trybunałowi pozostaje jedynie stwierdzić, że

skarżący postrzegany był jako zagrożenie z powodu swojej choroby psychicznej bez dalszego analizowania konkretnych okoliczności sprawy i sytuacji rodzinnej. Pod tym względem sprawa różni się od sytuacji badanej przez Trybunał w *S.S. przeciwko Słowenii*, gdzie skarżąca została pozbawiona praw rodzicielskich nie ze względu na diagnozę psychiatryczną, lecz na następczą niemożność sprawowania opieki nad dzieckiem, potwierdzoną przez wszystkie opinie biegłych sporządzone w postępowaniu (zob. *S.S. przeciwko Słowenii*, cyt. powyżej, § 99 i 108, jak również paragraf 46 powyżej).

75. W tej kwestii Trybunał dostrzega również, że przepisy krajowe uznają prawo osób z zaburzeniami psychicznymi do życia prywatnego i swobodnego korzystania ze wszystkich praw obywatelskich (zob. paragraf 25 powyżej). Ponadto KPON, której pozwane Państwo jest stroną, uznaje osoby z niepełnosprawnościami w pełni za podmioty i dysponentów praw (zob. paragrafy 30 i 32 powyżej). Dotyczy to również każdej osoby cierpiącej na chorobę psychiczną.

76. Trybunał zauważa, że społeczność międzynarodowa konsekwentnie zabiega o poprawę i spójność ochrony praw osób z chorobami i niepełnosprawnościami psychicznymi. Standardy i zalecenia międzynarodowe (zob. paragrafy 27 do 34 powyżej) zachęcają do respektowania równości, godności, a także równości szans osób z niepełnosprawnościami psychicznymi. Co szczególnie istotne w stanie faktycznym niniejszej sprawy, osoby chore psychicznie muszą otrzymać od Państwa stosowną pomoc do wykonywania obowiązków związanych z opieką nad dziećmi i ich wychowaniem, dzieci zaś nie należy rozłączać z rodzicami bez prawidłowej sądowej oceny sprawy przez właściwe organy (zob. paragraf 30 powyżej).

77. W swoim orzecznictwie Trybunał również uznaje osoby chore psychicznie za stanowiące grupę osób znajdujących się w szczególnej sytuacji, której prawa wymagają specjalnej troski ze strony władz państwowych (zob. paragraf 41 powyżej, jak również *B. przeciwko Rumunii* (nr 2), skarga nr 1285/03, § 86 i 114, 19 lutego 2013 r., a także *S.S. przeciwko Słowenii*, cyt. powyżej, § 84).

78. Trybunał ponownie stwierdza, że zgodnie z jego ustaleniem sądy nie dokonały prawidłowej oceny stanu zdrowia skarżącego (zob. paragraf 57 powyżej). Ponadto Trybunał nie dostrzega w orzeczeniach krajowych żadnego elementu umożliwiającego ustalenie, czy stan zdrowia psychicznego skarżącego stanowił cechę relewantną wymagającą uwzględnienia (zob. paragraf 47 powyżej). Tym samym, niezależnie od zasady subsydiarności (zob. paragraf 73 powyżej), Trybunał uznaje, że choroba psychiczna skarżącego sama w sobie nie może uzasadniać traktowania go odmiennie niż innych rodziców ubiegających się o kontakt z dziećmi. W szczególności Trybunał zauważa, że w czasie wydania orzeczeń krajowych skarżący regularnie przyjmował przepisane mu leki, a w poprzedzającym okresie

dwuletnim nie miał miejsca ani jeden epizod dekompensacji psychiatrycznej spowodowany chorobą (zob. paragraf 15 powyżej). W konsekwencji Trybunał stwierdza, że przy ograniczaniu kontaktu skarżącego z dzieckiem sądy krajowe dokonały rozróżnienia opartego na stanie jego zdrowia psychicznego bez wskazania ku temu relewantnych i wystarczających przyczyn.

79. W tych okolicznościach Trybunał może przyjąć, że w sprawie uprawdopodobniono zaistnienie dyskryminacji. Na pozwane Państwo przechodzi zatem ciężar obalenia dowodu albo wykazania, że odmienne traktowanie była uzasadnione. Pozwane Państwo musi w sposób przekonujący wykazać, że różnica w traktowaniu nie miała charakteru dyskryminacji, czyli że ograniczenie kontaktu skarżącego z dzieckiem nie opierało się na przyczynach mających charakter dyskryminacyjny, lecz że choroba psychiczna skarżącego rzeczywiście ograniczała jego zdolność do sprawowania opieki nad dzieckiem lub zachodziły inne uzasadnione przesłanki dla takiego ograniczenia. Przy uwzględnieniu w szczególności specyfiki stanu faktycznego i charakteru zarzutów wysuwanych w tego typu sprawach, w praktyce byłoby krańcowo trudnym dla skarżącego wykazanie dyskryminacji bez takiego odwrócenia ciężaru dowodu (zob. odpowiednio *D.H. i Inni przeciwko Republice Czeskiej*, cyt. powyżej, § 189).

80. Niemniej w świetle powyższych rozważań Trybunał konkluduje, że pozwane Państwo nie przedstawiło przekonujących argumentów na obalenie domniemania dyskryminacji skarżącego ze względu na stan jego zdrowia psychicznego (zob. paragraf 64 powyżej).

81. Doszło zatem do naruszenia art. 14 w związku z art. 8 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

82. Art. 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

83. Skarżący dochodził kwoty 25.000 euro (EUR) tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

84. Rząd uznał to żądanie za wygórowane, twierdząc, że samo ustalenie naruszenia stanowiłoby wystarczające słuszne zadośćuczynienie.

85. Trybunał uznaje, że skarżący musiał doznać szkody niemajątkowej, która nie może być naprawiona jedynie poprzez stwierdzenie naruszenia. Mając na uwadze charakter naruszenia i kierując się w ocenie względami

słuszności, Trybunał zasądza na rzecz skarżącego kwotę 10 000 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

B. Koszty i wydatki

86. Skarżący nie dochodził zwrotu kosztów i wydatków.

87. W związku z tym Trybunał nie ma obowiązku zasądzać żadnych kwot z tego tytułu.

C. Odsetki za zwłokę

88. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie stopy kredytu marginalnego stosowanej przez Europejski Bank Centralny powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ

1. *uznaje*, jednogłośnie, skargę za dopuszczalną;
2. *uznaje*, jednogłośnie, że art. 8 Konwencji został naruszony;
3. *uznaje*, pięcioma głosami do dwóch, że doszło do naruszenia art. 14 w związku z art. 8 Konwencji;
4. *uznaje*, jednogłośnie:
 - (a) że pozwane państwo winno, w terminie trzech miesięcy od daty, w której niniejszy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, uiścić na rzecz skarżącego tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową kwotę 10 000 EUR (dziesięć tysięcy euro) wraz z wszelkimi należnymi podatkami i przeliczeniem na walutę pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu uregulowania płatności;
 - (b) że od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do uregulowania należności należne będą odsetki zwykłe od określonej powyżej kwoty, naliczone według obowiązującej w tym okresie stopy kredytu marginalnego stosowanej przez Europejski Bank Centralny powiększonej o trzy punkty procentowe;
5. *oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczone pisemnie dnia 18 lutego 2020 r., zgodnie z Regulą 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Marialena Tsirli
Kancierz

Jon Fridrik Kjølbro
Prezes

Zgodnie z art. 45 ust. 2 Konwencji i Regulą 74 § 2 Regulaminu Trybunału do wyroku załączono opinię odrębną sędziów Mourou-Vikström i Ravaranięgo.

J.F.K.
M.T.

OPINIA ODREBNA SĘDZIÓW MOUROU-VIKSTRÖM I RAVARANIEGO

Ponieważ w oparciu o dostępne informacje na temat stanu faktycznego przedstawione w wyroku nie byliśmy w stanie dostrzec wystarczających elementów do wyciągnięcia wniosku, że doszło do dyskryminacji, czuliśmy się zobowiązani do zagłosowania przeciwko ustaleniu, że doszło do naruszenia art. 14 w związku z art. 8.